

BRUTALNOST U POLICIJSKOM PRITVORU U INDIJI

Roy Sudipto

Sveučilište u Indiani
Odsjek za kriminologiju

SAŽETAK

Fizičko nasilje prema pritvorenicima u policijskom pritvoru od strane predstavnika zakona prisutno je u jednom ili drugom obliku diljem svijeta. Ovaj rad predstavlja kritički pregled brutalnosti počinjenih od strane policijskog osoblja prema pritvorenicima u policijskom pritvoru (t.j. osobama zatvorenim u policijskoj postaji od strane policije) u Indiji. Takva brutalnost u Indiji dolazi u obliku mučenja (trećeg stupnja), silovanja, kao i smrti u pritvoru koja je rezultat fizičkog nasilja.

Ključne riječi: Indija, policijska brutalnost

UVOD

Ispitivanje i tretman osumnjičenih ili okrivljenih ili pritvorenih pod psihološkim i fizičkim pritiskom (u policijskom pritvoru), od strane predstavnika zakona, praksa je koja se javlja u jednom ili u drugom obliku širom svijeta. U ovom radu, fokus je na Indiji. Indija ima dugu tradiciju parlamentarne demokracije sa slobodnim tiskom, vojskom pod kontrolom civilne vlasti, neovisni pravosudni sustav, i aktivne političke i građanske organizacije. Usprkos svim ovim činjenicama, brutalnost u policijskom pritvoru od strane predstavnika zakona je prošireno u cijeloj zemlji. Do koje mjere je ova brutalnost u policijskom pritvoru prisutna u Indiji? Sljedeći ulomci iz godišnjeg izvješća Amnesty Internationala pružaju određenu sliku o raširenosti ovakve brutalnosti. "Policija primjenjuje različite oblike torture, uključujući silovanje." (Amnesty International, 2000, str.4). "Mučenje, uključujući silovanje i zlostavljanje, i dalje je endemično prošireno po cijeloj zemlji... Na stotine ljudi umrlo je u policijskom pritvoru" (Amnesty International, 1999, str.3). "Mučenje i zlostavljanje... (doveli su) do najmanje 300 smrti u (policijskom) pritvoru" (Amnesty International, 1998, str.1). "Mučenje pritvorenika u policijskom pritvoru i dalje je endemično, često u pokušaju da se iz pritvorenika izvuču informacije ili priznanje... izvještaji o silovanjima indiciraju da se ono koristi kao metoda torture od strane državnih službenika... U 1995, najmanje 100 ljudi umrlo je u policijskom pritvoru širom Indije, kao rezultat torture i medicinskog zanemarivanja" (Amnesty International, 1996, str.6).

U tom kontekstu, svrha ovog rada je kritički pregled fizičkog nasilja nad pritvorenicima u policijskom pritvoru (t.j. osobama zatvorenim u policijskim postajama) u Indiji. U prvom dijelu, ocrta se pojam "mučenje" (koje se obično naziva "treći stupanj") kakvo se koristi u policijskom pritvoru. Drugi dio predstavlja indijske standarde za kodeks ponašanja policije. Treći dio predstavlja realnu sliku o rasponu brutalnosti u policijskom pritvoru širom Indije. Napokon, na temelju činjenica predstavljenih u prijašnjim dijelovima izvlači se zaključak.

MUČENJE ("TREĆI STUPANJ")

Charles Franklin (1970) u svojem slavnom izlaganju na spomenutu temu držao je da je termin "treći stupanj" nastao u Sjedinjenim Državama. Međutim, "slične pritužbe protiv policije nisu rijetkost niti u drugim zemljama" (Krishnamurthy, 1996, str.64). Indijska Komisija za torturu pokušala je 1884. definirati "torturu" ili "treći stupanj". Prema definiciji Komisije, "tortura" ili "treći stupanj" uključivala je svaki tip fizičkog nasilja; također je uključivala slučajeve psiholoških i drugih oblika zlostavljanja ili perversije počinjenih nad osobama u pritvoru (Misra, 1986).

Komisija je 1885. otkrila da je ukupno 79 žalbi protiv policije istinito. Opisane su metode torture ili trećeg stupnja. Među glavnim metodama koje su bile u modi u policiji Komisija je pobrojala sljedeće – stezanje konopca duž cijele dužine noge ili ruke kako bi se zaustavila cirkulacija; podizanje osobe u zrak za ruke vezane iza leđa; paljenje užarenim željezom; ubacivanje kukaca poput bube

stolara u osjetljive i izložene dijelove tijela; potapanje u bunare dok se osoba napola ne uguši; stezanje testisa; nemilosrdno batinanje štapom; sprečavanje spavanja; kidanje mesa kliještima; trljanje papra ili crvenog čilija u oči ili intimne dijelove tijela muškaraca i žena; ponekad se s ovim okrutnostima nastavljalo dok prije ili kasnije nije došlo do smrti (Izveštaj Komisije za torturu, Parlamentarni radovi 420, 1885).

Metode mučenja u današnje vrijeme (tijekom 1990-tih) ne indiciraju nikakav napredak u odnosu na one opisane 1885. Tijekom 1990-tih, slijedeće metode mučenja korištene su u policijskom pritvoru – hodanje po golom tijelu u cipelama s petama; nemilosrdno batinanje štapom; kotrljanje teškog štapa po zglobovima dok policajac sjedi na štapu; udaranje po kralježnici; udaranje šakama po oba uha dok osoba ne izgubi svijest i iskrvari; udaranje kundakom puške; umetanje žica pod naponom u tijelo; polijeganje golih osoba na ledene blokove; paljenje cigaretama i plamenom svijeće; podizanje osobe vezane za zglobove u zrak; deprivacija hrane, vode i sna; i osljepljivanje osobe (Krishnamurthy, 1996). Nadalje, činjenica je da su različiti oblici torture doveli do smrti u policijskom pritvoru. Žalbe protiv brutalnosti u policijskom pritvoru "dobivaju kredibilitet zbog broja smrti u policijskom pritvoru koji se bilježi svake godine; ispitivanja koja je pokrenula vlada dokazala su da su mnoge od tih smrti zaista rezultat policijskog nasilja" (Raghavan, 1999, str. 228).

Na ovom mjestu, skrenut ćemo pažnju na indijske standarde za kodeks ponašanja policije.

INDIJSKI STANDARDI ZA KODEKS PONAŠANJA POLICIJE

Britanci su vladali Indijom gotovo dva stoljeća (od 1757. do 1947.) Tijekom ta dva stoljeća, britanski zakon postepeno je ulazio u indijski pravni sustav i čvrsto se ukorijenio u sustavu administracije krivičnog prava Indije. U drugoj polovini 1800-tih dogodio se veći broj legislacija i zakonskih odluka.

Prije 1882., u Indiji nije postojao jedinstveni zakon o operativnoj kaznenopravnoj proceduri (Krishnamurthy, 1996). Posebni zakoni vrijedili su u gradovima predsjedništva (t.j. Predsjedništvo Madras, Predsjedništvo Bombaj, itd.) i prigradskim područjima, da ne spominjemo lokalne sustave u nadležnostima drugih protektorata (Krishnamurthy, 1996).

Proceduru koja se primjenjivala u tim gradovima prvi je puta objedinio Akt o krivičnoj proceduri na vrhovnim sudovima (XVI iz 1852) koji je naknadno zamijenjen Aktom o krivičnoj proceduri visokog suda (XIII iz 1865). Zakoni koji su propisivali proceduru koju treba primjenjivati u provincijama bili su kodificirani Aktom o krivičnoj

proceduri (Akt XXV iz 1861.); na taj je akt donešen amandman Aktom X iz 1872. Zatim je Zakon o krivičnoj proceduri iz 1882. (Akt X iz 1882) po prvi puta pružio državi jedinstven zakon o krivičnoj proceduri. Kasnije je zamijenjen novim Zakonom o krivičnoj proceduri iz 1898; ovaj Zakon čini temelj za proceduru kakva postoji danas. Nakon stjecanja nezavisnosti, učinjeno je nekoliko modifikacija Zakona. Ta je verzija poznata kao Zakon krivične procedure, 1973 (Dutta, 1990).

Svaka osoba koja radi u području primjene zakona je dio kaznenopravnog sustava, čiji je cilj sprečavanje/kontrola zločina i zaštita javnosti. Ponašanje funkcionera utječe na cijeli sustav. Stoga, osoblje koje se bavi primjenom zakona trebaju imati etičke standarde u vidu dobro osmišljenog i definiranog kodeksa ponašanja koji će pomoći tom osoblju da vježba samodisciplinu. U Indiji, smjernice ponašanja policajaca su propisane Zakonom o krivičnoj proceduri, 1973., i Policijskim aktima, kao i Policijskim priručnicima različitih država. Indijska policijska komisija je 1901. oživjela jedno od ograničenja Policijskog akta iz 1861. dopunom Indijskog akta o dokazima u kojem se priznanja policajcu ne priznaju kao dokaz na sudu (Krishnamurthy, 1996). Nadalje, Indijski kazneni zakon unio je sekcije 330 i 331 u 1982., u kojima se propisuje kazna za torturu počinjenu od strane osoblja čija je dužnost primjenu zakona (Vadackumchery, 1997).

Treća nacionalna policijska komisija, 1980., u svojem Četvrtom izvještaju raspravljala je o problemima vezanim uz zloupotrebu policijske moći u vidu metoda trećeg stupnja u policijskom pritvoru; također je dala nekoliko preporuka za suzbijanje ove zloupotrebe položaja osim što je definira kao otvoreno narušavanje "vladavine zakona" (Subramanian, 1997.) U Indiji, Kodeks ponašanja za policiju je usvojen od strane indijske vlade 1985 (Vadackumchery, 1997). To je zasnovano na preporukama Konferencije šefova policije u Indiji 1983. Ovaj kodeks također je ocrtao etičke standarde ponašanja policijskog osoblja prema pritvorenicima. U državama, "osoblje za provedbu zakona, u izvršavanju svoje dužnosti, treba do one mjere do koje je to moguće primjenjivati nenasilne metode prije no što prijede na upotrebu sile i vatrenog oružja" (Subramanian, 1997, str. 266).

Činjenica je da je "zakon zabranio upotrebu nasilja u pritvoru na vrlo jasan način" (Vadackumchery, 1997, str. 19). Indijski kazneni zakon smatra prekršajem namjerno nanošenje fizičke ozljede radi iznuđivanja priznanja (Subramanian, 1996)

Nadalje, tortura (svi oblici fizičkog nasilja, koji čak dovode do smrti) pritvorenika zabranjena je indijskim zakonom, sekcijama 330 i 331 Indijskog kaznenog zakona (Dhagamwar, 1993). Indijski Ustav pruža neka temeljna prava svim građanima kroz Članke 20, 21, 22, 39(A) itd; ti Članci

pružaju pravo na život i osobnu slobodu, i što je najvažnije, slobodu od fizičke torture (koju vrši osoblje kaznenopravnog sustava) za sve građane (vidi Roy, 1997). Indijski Akt o dokazima brani upotrebu priznanja danog policajcu ili priznanja dobivenog putem zastrašivanja, prijetnji, ili nasilja, u krivičnim procesima. Indijski policijski akt koji daje legitimitet cijelom sustavu provedbe zakona u Indiji, te ovlasti policajcima, zabranjuje neizazvano nasilje policijskog osoblja nad pritvorenicima u policijskom pritvoru (Subramanian, 1997).

Jedna vrsta fizičkog nasilja koje se koristi nad pritvorenicima u policijskom pritvoru je silovanje. "Silovanje je i dalje zabrinjavajući aspekt nasilja nad pritvorenicima u Indiji" (Amnesty International, 1998, str.1). Silovanje je definirano u sekciji 375 Indijskog kaznenog zakona kao seksualni odnos sa ženom u specifičnim okolnostima, od kojih su najznačajnije "protiv njezine volje" i "bez njezina pristanka". U normalnim uvjetima, osuđeni silovatelj dobit će minimalnu kaznu od sedam godina zatvora (Indijski kazneni zakon, sekcija 376(1). U 1979., indijska vlada ovlastila je Zakonsku komisiju Indije za reviziju zakona o silovanju. 84. izvještaj Komisije preporučio je promjene zakona vezanog uz silovanje; neke od tih promjena uklopljene su u Krivični zakon (amandman) Akt iz 1983. Taj Akt uveo je novu kategoriju prijestupa – "silovanje u pritvoru" (Amnesty International, 1994a).

Kao rezultat ove odluke, od 1983., sekcija 376(2) Indijskog krivičnog zakona propisuje strože kazne za policijske službenike koji počine silovanje žena u pritvoru – deset godina zatvora je mandatorna kazna; međutim, mogu biti osuđeni na doživotni zatvor uz novčanu odštetu. Oštrija kazna je također primjenjiva na neke druge situacije silovanja, uključujući one u kojoj je muškarac kriv za silovanje trudne žene, djevojčice ispod dvanaest godina, i grupno silovanje. Još jedna značajna promjena koju je donio Krivični zakon (amandman) Akt iz 1983. jest da je "teret dokaza" u vezi pristanka prenesen na optužene u slučajevima u kojima se silovanje dogodilo u policijskom pritvoru. Optuženi policajac ili drugi službenik mora dokazati da je žena dala pristanak, umjesto da žena dokazuje da nije pristala.

Drugo značajno pitanje u vezi nasilja u pritvorima su smrti pritvorenika (bolja formulacija je "ubijanje pritvorenika"). Treća komisija nacionalne policije je u 1980. dala nekoliko preporuka za rješavanje slučajeva smrti u pritvoru (Raghavan, 1999). Kao posljedica toga, Vlada Indije izdala je važnu cirkularnu obavijest 1985. vezanu uz smrt pritvorenika kao rezultat policijskih ekscesa. Prema obavijesti, istraga je obavezna u svim slučajevima smrti u pritvoru; konačni izvještaj istrage mora biti objavljen u službenom glasilu od strane vlade nadležne države ubrzo nakon primanja izvještaja. Ako se smatra da istraga smrti u pritvoru nije

provediva, moraju se poduzeti alternativne mjere širenjem Isljedničkog akta na sva urbana područja tako da se sve takve smrti istražuju pod sekcijom 174 Zakona o krivičnoj proceduri, 1973., te da istragu vrši isljednik. Također, sve smrti u pritvoru moraju se tretirati kao "gnusni" slučajevi i ne smije ih istraživati službenik nižeg ranga od policijskog nadzornika. Zakonska komisija preporučila je prebacivanje tereta dokaza u slučajevima smrti u pritvoru; u skladu s tim, na sekciju 111 Indijskog akta o dokazima donesen je amandman. Čak je i Vrhovni sud presudio u korist amandmana u slučaju Država Uttar Pradesh protiv Ram Sagar Yadava iz 1985 (Vadackumchery, 1997). Također, na sekciju 302 Indijskog kaznenog zakona učinjen je amandman kako bi se sva ubojstva u pritvoru jednako ozbiljno tretirala.

Vrhovni sud Indije i razni Visoki državni sudovi osudili su nasilje u pritvorima i snažno progovorili protiv zvjerstava počinjenih od strane policijskih službenika nad pritvorenicima u policijskom pritvoru. Oni su preporučili stroge sankcije za nasilje u pritvorima. Vrhovni sud je primijetio – "Policija je sa svojim širokim ovlastima sklona tome da prekorači svoju revnost u otkrivanju zločina i u iskušenju je da provodi politiku čvrste ruke nad onima koji dođu pod njihovu jurisdikciju. Ova tendencija i iskušenje moraju, radi višeg interesa pravde, biti sasječeni u korijenu" (citirano u Subramanian, 1997, str. 238).

Iz ovog je, u idealnom slučaju, jasno da je nasilje u pritvoru (u smislu mučenja, silovanja i ubijanja pritvorenika) koje vrši osoblje zaduženo za provedbu zakona ilegalno i da to osoblje (koje bi trebalo podržavati zakon) ne smije kršiti zakon. To potkopava ljudsko dostojanstvo; brutalizira policijski sustav; narušava povjerenje naroda i sudstva, i također utječe na općenitu sliku o službama provedbe zakona. Nadalje, teoretski to izlaže policijske službenike riziku krivične odgovornosti i sankcijama koje proizlaze iz toga. Usprkos svim ovim idealnim/teoretskim osiguračima, kakva je realna situacija vezana uz policijsku brutalnost nad pritvorenicima u policijskom pritvoru? Slijedeće poglavlje oslikava tu realnu sliku u Indiji.

BRUTALNOST U POLICIJSKOM PRITVORU – REALNA SLIKA

Fizička tortura pritvorenika u policijskom pritvoru bila je vrlo prisutna u Indiji tijekom nekoliko decenija. Među pritvorenicima u Indiji nalaze se okrivljenici (osobe koje su okrivljene za počinjene zločine) te politički zatvorenici. Činjenica je da ni jedna od ove dvije skupine zatvorenika nije pošteđena fizičke torture koju nad njima provodi policija u pritvoru. Pregled brutalnosti u policijskim pritvorima u Indiji indicira da policija vrši različite oblike fizičke torture, uključujući silovanje.

Što je najvažnije, fizička tortura u policijskom pritvoru rezultira smrtnim ishodom za stotine pritvorenika. Nacionalni fenomen smrti u pritvorima stalno izranja u uznemirujućim brojkama. Na primjer, porast učestalosti nasilja u pritvorima u državi Zapadni Bengal postao je osjetljivo političko pitanje vrlo neugodno za vladu Lijeveog fronta koja je tamo na vlasti. Broj smrti u pritvoru u toj državi, otkad je koalicija Lijeveog fronta došla na vlast 1977 (do srpnja 1995) bio je 220 (The Hindu, 11. kolovoz 1995.) Na pres konferenciji 10. prosinca 1999., predsjednik Komisije za ljudska prava Zapadnog Bengala g. Justice M.K. Mukherjee izjavio je da «se u Zapadnom Bengalu smrt u pritvorima događala gotovo svakog tjedna» (The Statesman, 11. prosinac 1999, str.4). Amnesty International u svojem izvještaju, pod naslovom «Amnesty International i Indija» (ožujak 1996) ustvrdio je «NHRC (Nacionalna komisija za ljudska prava) u Indiji dokumentirala je 130 smrti u policijskom pritvoru u državi tijekom perioda od 10 mjeseci u 1995. Među onima koji su mučeni do smrti bilo je i osumnjičenih za zločine i političkih pritvorenika.» (str. 6).

S obzirom na proširenost fizičke torture, silovanja, kao i smrti (kao rezultat mučenja) u policijskom pritvoru širom Indije, ono što slijedi je prezentacija nekih novijih primjera različitosti fizičke torture, silovanja i smrti u pritvoru.

Fizička tortura:

- Rajiv Rattan bio je pritvoren u policijskoj postaji Kharar (država Punjab) dva tjedna. Dok je bio u pritvoru, bio je mučen i pretrpio je teške ozljede koje su kulminirale frakturom butne kosti, što ga je učinilo trajnim invalidom (Times of India, 5. prosinac 1999.)
- Milan Sengupta bio je priveden od strane policije 4. prosinca 1999., i pritvoren je u policijskoj postaji Sadar u Patni (država Bihar). U pritvoru, policija ga je nemilosrdno pretukla što je rezultiralo prijelomom kosti njegove lijeve noge (Times of India, 11. prosinac 1999.)
- Tasleem i njegov prijatelj Manish teško su pretučeni od strane policajaca u policijskom pritvoru u New Delhiju kako bi iz njih izvukli informaciju o kradi iz kuće Tasleemovog susjeda, u studenom 1999. (Times of India, 18. prosinac, 1999).
- U srpnju 1999., Komisija za ljudska prava Zapadnog Bengala izvijestila je da je širom države Zapadni Bengal policija koristila pretjeranu silu nad okrivljenicima kao i nad političkim pritvorenicima u nekoliko slučajeva što je rezultiralo lomovima kostiju nekolicine osoba, kao i trajnim oštećenjima (The Statesman, 7. srpanj 1999.)
- Abdul Sattar je odveden u policijsku postaju Bassi (država Rajasthan) u kolovozu 1998, s njega je strgnuta odjeća i pretučen je. Mučen je pet dana, i to između ostalog elektrošokovima na šakama, stopalima i genitalijama. Također, Sita Ram i Satya Narayan pretučeni su od strane policije u isto vrijeme. Svo troje prisiljeni su da priznaju teške zločine (Amnesty International, 1999).
- U veljači 1997., policijsko osoblje oslijepilo je sedam pritvorenika u policijskom pritvoru u Rajkotu (država Gujarat); policijski službenici utrljali su im u oči smjesu medicinske masti i smravljenog chillija kako bi izvukli priznanje za razne zločine (Amnesty International, 1998).
- Prakash Singh i njegova žena odvedeni su u pritvor od strane Policije Punjaba u travnju 1996, pod sumnjom da su posjedovali drogu. Oboje su svučeni i izudarani štapovima. Također, po mišićima butina valjali su im drvene valjke. Kasnije, pušteni su uz jamčevinu, i prijavili su žalbu radi mučenja Punjabskom i Haryanskom visokom sudu (Amnesty International, 1997a).
- Tijekom 1979 i 1980, trideset muškaraca i mladića oslijepjeno je u policijskom pritvoru u Bhagalpuru (država Bihar). (Amnesty International, 1997a).

Silovanje:

- U noći 13. srpnja 1996., nekoliko policijskih službenika privedo je 18-godišnju Nishu Devi i pritvorilo je u policijskom pritvoru u selu Nangal Kahadar, okrug Etawah, u državi Uttar Pradesh. Iste noći, dok je bila u pritvoru, bila je silovana od strane više od jednog policijskog službenika kako bi otkrila gdje se nalazi njezin rodak kojeg je policija sumnjivala radi pljačke koja se dogodila dva dana prije (Amnesty International, 1997c).
- 5. svibnja 1995, Devika Rani, 45-godišnja stanovnica Ludhiane, država Punjab, odvedena je iz javne bolnice od strane policije; bila je u posjetu svojem suprugu koji je bio na liječenju u bolnici. Njezin 18-godišnji sin, Rajesh Kumar, ranije je bio uhićen i nalazio se u policijskom pritvoru u policijskoj postaji Atam Park. Gđa Rani odvedena je u istu policijsku postaju. U pritvoru, mučili su je i zlostavljali pomoćnik zamjenika inspektora, šef policije i dva druga čovjeka u prisustvu njezina sina; to je učinjeno kako bi se zastrašivanjem iz nje izvukla informacija o umiješanosti njenog sina u kriminalni slučaj. Protupravno su je držali u pritvoru 6 dana, i napokon je puštena iz policijske postaje 11. svibnja u 21:00h (Amnesty International, 1997c).
- U ranim jutarnjim satima 1. kolovoza 1996., 37-godišnju Elangbam Ahanjaobi Devi svukli su i silovali dva policijska službenika pred njenim sinom u policijskoj postaji Imphal u državi Manipur. Ahanjaobi Devi i njezin suprug napokon su prijavili incident Komisiji za ljudska prava Manipura u veljači 1997. (Amnesty Interna-

tional, 1997c).

- 2. siječnja 1994., stanovnica Ludhiane (država Punjab) silovana je od strane Jagjit Singha, zaposlenika Punjabske policije, dok je bila u policijskom pritvoru. Žrtva je silovana da bi se iz nje izvukle informacije o sudjelovanju njezinog supruga u kriminalnom incidentu. (Subramanian, 1997).

Smrt u pritvoru:

- 19. lipnja 2000., 25-godišnji Laln Chakraborti umro je u policijskom pritvoru u policijskoj postaji u Bolpuru, u okrugu Birbhum države Zapadni Bengal. Visoki sud Calcutte naredio je istragu ovog slučaja (Anandabazar Patrika, 19. lipanj, 2000.)
- 16. travnja 2000., 26-godišnji Srichand priveden je u pritvor u policijskoj postaji Modi Nagar u državi Uttar Pradesh, u vezi slučaja pljačke. Mučen je do smrti od strane policije Uttar Pradesha; policija je donijela njegovo tijelo njegovoj kući 26. travnja 2000. (The Hindusthan Times, 27. travnja 2000.)
- Sikandar Singh, okrivljenik, bio je zatvoren u policijskoj postaji Lakhisarai (država Bihar) od 6. rujna 1999. Stalna fizička tortura od strane policijskog osoblja dovela je do njegove smrti u policijskom pritvoru 17. prosinca 1999. Nadzornik policije Bihara priznao je da je okrivljenik umro u policijskom pritvoru (Times of India, 8. siječanj 2000.)
- U rujnu 1999., 21-godišnji Devinder Singh umro je u policijskom pritvoru u državi Punjab, nakon mučenja od strane policije. Prijava radi umorstva Devinder Singha kasnije je podnijeta protiv policijskog zamjenika inspektora (Amnesty International, 2000.)
- 19. siječnja 1994., 28-godišnji Udayan bio je uhićen i priveden u pritvor u policijsku postaju Mannarghat, okrug Palakkad (država Kerala) navodno zbog posjedovanja falsificiranog novca. Nemilosrdno batinanje od strane policijskog osoblja rezultiralo je njegovom smrću slijedećeg dana (Amnesty International, 1994b).
- 30. srpnja 1993., Raju Bhujbal umro je u policijskom pritvoru u Turi (država Meghalaya) kao posljedica mučenja (Amnesty International, 1994c). (Vidi str.4-8 ovog Izvještaja gdje je opisano deset slučajeva smrti u pritvoru koje su rezultat mučenja).
- 29. prosinca 1993., Chandrasekharan je umro u policijskom pritvoru u policijskoj postaji Pondicherry (država Tamil Nadu) zbog nemilosrdnog mučenja od strane policijskog osoblja (Subramanian, 1997). (Vidi str. 378.-383. zbog šest primjera slučajeva smrti u pritvoru koje su rezultat mučenja).

U vezi smrti u pritvoru, činjenica je da svake godine stotine pritvorenika umire u policijskim pritvorima što je posljedica fizičke torture. O broju tih slučajeva izvijestio je Amnesty International: 517 između 1. siječnja 1985. i 31. prosinca 1993. (Amnesty International, 1994c); 200 ljudi umrlo je u 1996. (Amnesty International, 1997.); a najmanje 300 smrti bilo je u 1997. (Amnesty International, 1998.).

Osim ovih brojeva, još jedna zanimljiva činjenica je da mnogi indijski policijski službenici vjeruju u vršenje torture nad pritvorenima u policijskom pritvoru. U ožujku 1997., provedeno je istraživanje među službenicima indijske policije na Nacionalnoj policijskoj akademiji u Hyderabadu. Otkrića ovog ispitivanja objavljena su u dvotjedniku «India Today». Najtragičnije otkriće bilo je «17 posto (od tih policajaca) složilo se da pritvorenike treba podvrgnuti torturi (metodama trećeg stupnja) da bi se došlo do istine.» (Amnesty International, 1997b, str.1).

Nacionalna komisija za ljudska prava (NHRC) i krivično gonjenje policijskog osoblja odgovornog za brutalnost u pritvoru

Tijekom prve polovine 1992, Amnesty International je pozvao indijsku vladu da provede program od deset točaka namijenjen prevenciji torture u Indiji. U drugoj polovici 1992., indijska vlada objavila je planove za osnaživanje legalnih sredstava za zaštitu osoba u pritvoru od torture. U rujnu 1993., Nacionalna komisija za ljudska prava (NHRC) stvorena je Predsjedničkim dekretom da bi se bavila brutalnošću policijskog osoblja (Kapoor, 2000). NHRC je otkrila da policija nije zadovoljila svojim odgovorom na upute Zakonske komisije Indije. Kako bi kod policije stvorila naviku djelovanja u skladu sa zakonima države, NHRC je organizirala nekoliko radionica i seminara diljem zemlje. NHRC je zatražila od policijskog osoblja da kultivira čovječnost i disciplinu. Nadalje, NHRC je naglasila potrebu da se ljudska prava podučavaju kao zaseban predmet u institucijama za obuku policije. Usprkos stalnim naporima NHRC, broj slučajeva policijske brutalnosti i smrti u pritvoru je u porastu.» (Kapoor, 2000., str.6).

Činjenica je da su mogućnosti NHRC ograničene iz nekoliko razloga. Prvo, Komisiji nedostaje vlastiti neovisni mehanizam za istrage. Komisija se mora osloniti na osoblje za istrage koje osigurava centralna ili državna vlada koja djeluje pod supervizijom Generalnog direktora policije. Drugo, mandat Komisije je ograničen na traženje izvještaja od Vlade Indije o incidentima mučenja, zlostavljanja i smrti u pritvoru. Najgora činjenica je što Vlada nije obavezna da poslušati bilo koju preporuku koju Komisija može pružiti (Raghavan, 1999).

Jedna upečatljiva činjenica o Nacionalnoj komisiji za ljudska prava je da je Komisija pokušavala «ostvariti pravdu» (u terminima financijske rekompensacije) za žrtve torture u policijskom pritvoru. Nekoliko novih slučajeva vrijedno je spomenuti kako bi se pružio primjer za njihov trud: (a) Početkom prosinca 1999. NHRC je naredio gradskom policijskom komesaru New Delhija da odmah isplati kompenzaciju od 250 000 rupija (približno 5600 US\$) osobi koja je lažno optužena za krađu, ilegalno pritvorena i fizički mučena u policijskoj postaji Ropar, što je rezultiralo teškim fizičkim ozljedama osobe (Times of India, 5. prosinac, 1999.); (b) 17. prosinca 1999., NHRC je naredio gradskom policijskom komesaru New Delhija da odmah isplati kompenzaciju od 50000 rupija (1200US\$) pritvoreniku kojeg su pretukla dva policijska službenika u pritvoru u studenom 1999 (Times of India, 18. prosinac 1999.). Činjenica je da su to dva iznimno rijetka slučaja u kojima je NHRC uspjela prikupiti odgovarajuće dokaze kako bi mogla narediti državnim i gradskim vlastima da plate za policijsku brutalnost u pritvoru. Međutim, usprkos direktivama, jednu činjenicu valja razmotriti, a to je pitanje dobivaju li žrtve mučenja zaista financijsku naknadu. Jednostavna činjenica je da se ovom tipu direktiva NHRC suprotstavljaju gradske i državne vlasti što vodi do istraga na višim razinama, koje u realnosti traju vrlo dugo.

U Indiji nedostaje odgovarajuća odšteta u slučajevima gdje su pravo na život i pravo na zaštitu od torture narušeni od strane policije. S jedne strane, policajci rijetko bivaju kažnjeni zbog ubijanja pritvorenika u njihovoj nadležnosti. Ako se to i dogodi, traje vrlo dugo. Na primjer, u studenom 1993. Vrhovni sud je osudio dva policajca u Kerali na pet godina strogog zatvora jer su na smrt pretukli čovjeka u policijskom pritvoru u prosincu 1980. (Amnesty International, 1994b). Nadalje, u siječnju 1994., sud u New Delhiju osudio je pet policajaca na pet godina zatvora uz teški rad zbog mučenja pritvorenika, Kamal Kumara, koji je kasnije umro u pritvoru; ova presuda donijeta je 15 godina nakon njegove smrti (Amnesty International, 1994c). Usprkos ovim slučajevima, ostaje činjenica da su ovakve presude izuzetno rijetke. S druge strane, u većini onih rijetkih slučajeva gdje su presude napokon donijete, država se redovito žali protiv presude i policijsko osoblje biva oslobođeno. Takav slučaj dogodio se u južnoj državi Kerali. Dva policajca osuđena su na doživotni zatvor zbog ubojstva dva pritvorenika u njihovoj nadležnosti 1986. Visoki sud Kerale oslobodio ih je nakon žalbe 1993. Tužitelj je imao poteškoća u dokazivanju mučenja koje je rezultiralo smrću na zadovoljstvo Visokog suda (Amnesty International, 1994c). Počinitelji zločina ostali su nekažnjeni.

Evidentno je da policijsko osoblje gotovo uvijek ima imunitet od progona zbog njihovog ne-

zakonitog ponašanja. «Dobro je poznato da niži rangovi u policiji obično zloupotrebljavaju svoj položaj. Njihovi nezakoniti postupci su ignorirani od strane njihovih zapovjednika, čak i od strane Generalnog direktora policije, jer se smatra da bi kazna za takve postupke demoralizirala ljudstvo.» (Kapoor, 2000., str.6)

ZAKLJUČAK

Svrha ovog rada bila je kritički osvrt na fenomen fizičkog nasilja počinjenog od strane policijskog osoblja nad pritvorenima u policijskom pritvoru u Indiji. Kako je spomenuto ranije, pritvorenici u policijskom pritvoru u Indiji dijele se na dva tipa – one optužene za zločin, i političke zatvorenike. Činjenice izložene u ovom radu pokazuju nekoliko ključnih problema. Prvo, teoretski, pritvorenici u policijskom pritvoru zaštićeni su ustavnim pravom od policijske brutalnosti u pritvoru. Drugo, pored ustavnih prava, doneseno je nekoliko zakona koji bi to trebali osigurati. Treće, indijska vlada je donijela nekoliko zakona da privede pravdi policijsko osoblje koje je odgovorno za nanošenje fizičke torture (uključujući silovanje) i smrt pritvorenika kao posljedicu torture. Međutim, tragična je činjenica da je primjena ovih zakona rijetka ili je nema. Kao rezultat, usprkos prisustvu svih ovih osiguranja i legislacija, tortura, silovanja i smrti u policijskom pritvoru izrazito su rašireni u Indiji. Kako je napisao Raghavan (1999), «Povijest policije u Indiji nakon stjecanja neovisnosti prepuna je sramotnih incidenata policijske brutalnosti nad pritvorenima u policijskom pritvoru.» (str. 229).

Unutar ovlasti policijskih postaja u Indiji postoji širok prostor za zlouporabu. Nekoliko faktora potiče mučenje i druge oblike okrutnih, neljudskih i degradirajućih postupaka prema pritvorenima u policijskom pritvoru. Među njih spadaju rutinsko zabranjivanje pristupa pritvorenima za odvjetnike i članove obitelji od strane policije, pritisak na policiju da izvrši trenutnu kaznu zbog nesposobnosti krivičnog sustava da brzo i učinkovito provodi pravdu, nedostatak mehanizama za istragu raspoloživih civilnim organizacijama poput NHRC, i iznad svega, korupcija (Amnesty International, 1996; Kapoor, 2000). Kapoor piše specifično u vezi korupcije:

«Ne može se zanijekati činjenica da je korupcija duboko ukorijenjena u policijskim snagama, ne samo među nižim službenicima, nego i među njihovim pretpostavljenima. Takva korupcija može se objasniti nepostojanjem nadzora i podmitljivošću viših službenika koji omogućuju policajcima da vrše zločine jedan za drugim bez kazne, i ostaju u uniformi. Duge procedure u suzbijanju korupcije ne pomažu situaciji (str. 6).»

Većina torture i drugih oblika fizičkog nasilja događa se u prvoj fazi pritvora, tijekom koje se

brani pristup pritvorenicima. Ovdje se radi o pitanju uklanjanja brutalnosti u policijskom pritvoru putem edukacije i obuke. Kultura policije treba potpunu transformaciju kroz korektivne strategije kako bi se stvorilo zdravo poštovanje za ljudsko dostojanstvo i temeljna prava koja su konzistentna s demokratskim ustrojem kao i vladavinom zakona. To se može učiniti na različitim razinama – razini vlade, provedbe zakona, te sudova.

Nacionalna komisija za ljudska prava je, u pokušaju da zaustavi policijsku brutalnost u pritvoru, odlučila da organizira posjete svojih istražitelja policijskim pritvorima širom zemlje (The Economic Times, 12. kolovoz 1997.). Sekcija 12(c) Zakona o zaštiti ljudskih prava daje NHRC-u ovlasti za vršenje posjeta, pod ingerencijom državnih vlasti, kako bi proučili situaciju u policijskim pritvorima. NHRC može posjetiti te ustanove, i nakon posjete obavijestiti vladu o uvjetima u kojima pritvorenici žive, te dati preporuke vladi vezane uz reforme. Ali na indijskoj je vladi da provede bilo kakvu promjenu ili reformu. Indijska vlada je odobrila nekoliko amandmana indijskog kaznenog zakona i indijskog zakona o krivičnom postupku da bi zaustavila narušavanje prava pritvorenika u 1995. U stvari, indijska vlada prema članku 253 indijskog Ustava može teoretski potpisati zakone koji će ukinuti bilo kakvo narušavanje tih prava. Međutim, takav postupak zahtijeva vladu koja će imati volju i znanje da to učini. Prava pritvorenika u policijskom pritvoru gotovo da nemaju nikakvo značenje ako ne postoje organizacije koje će ih štiti i osigurati pravni proces za nasilnike. Riječima dr. Ambedkara, jednog od osnivača indijskog Ustava, «Pravni lijekovi su ono što čini prava realnima. Ako nema pravnih lijekova, prava uopće ne postoje» (citirano u Venugopal Rao, 1991, str. 91).

Mehanizmi provođenja zakona i pravosudni mehanizmi moraju usko surađivati da bi uklonili policijsku brutalnost u pritvoru. Viši policijski časnici trebali bi osigurati da niti jedna osoba ne bude u pritvoru nezakonito i da ne bude podvrgnuta brutalnosti u policijskom pritvoru. «Oni moraju educirati istražitelje o pravilnim i znanstvenim metodama ispitivanja. Policajce treba podsjetiti da će u slučaju smrti u pritvoru, silovanja i torture biti krivično gonjeni.» (Kapoor, 2000, str.6). Direktive Vrhovnog suda o ispitivanju i pritvorenicima u policijskom pritvoru, koje su objavljene kako bi spriječile kršenje ljudskih prava moraju biti provedene u djelo. «Direktiva Visokog suda Calcutte da mora postojati trajno praćenje uvjeta u pritvorima... mora biti primijenjena u punom smislu» (Kapoor, 2000, str. 6). Velika odgovornost leži na sudu koji vraća u zatvor pritvorenike u policijskom pritvoru budući da niti jedna osoba ne smije biti lišena života i osobne slobode osim prema postupku utvrđenom zakonom u okviru članka 21 indijskog Ustava. Odgovornost treba započeti na razini nadzornika.

Svaki nadzornik mora biti odgovoran za fizičko nasilje koje policijsko osoblje vrši nad pritvorenicima. Istrage policijskih ekscesa koje prati legalna akcija kad se utvrdi slučaj prima facia jest nužnost. Mučenje, silovanje i smrt u pritvoru moraju istraživati neutralne agencije poput državnih Odjela za kriminalne istrage i Centralnog istraživačkog ureda. Policija ne smije biti zakon za sebe.

Prema indijskom državnom tužitelju Soli J. Sorabjee (1999), ustavna vlast se na najbolji način promovira zaštitom i promicanjem osnovnih ljudskih prava. Suci imaju ključnu ulogu u razvoju i očuvanju okruženja u kojem se štite ljudska prava. Evolucija učinkovitih pravnih lijekova od strane sudstva je imperativ jer prava bez pravnih lijekova nemaju veliku vrijednost. Njegovim riječima, «U vremenima... kad je zaštita ljudskih prava najviše tražena ali najviše nedostaje osnovna je dužnost suda da djeluje kao čuvar na qui vive za zaštitu temeljnih prava svih ljudi». (1999, str. 6).

Poanta je u tome da je čuvanje javnog reda uglavnom odgovornost policije. Policijsko osoblje na svim razinama, od Indijske policijske službe do pozornika na terenu, mora djelovati u okvirima zakona. Policiji je zakonom zabranjeno da prouzroči bilo kakvu fizičku ozljedu pritvorenicima u njihovoj nadležnosti; nemaju legalne osnove za to. Odgovornost i suradnja na svim razinama i učinkovit nadzor i obuka policijskog osoblja nužni su da minimiziraju, ako već ne i eliminiiraju, nezakonite brutalne aktivnosti indijske policije.

REFERENCE

- Anandabazar Patrika (2000) Istraživanje smrti u policijskom pritvoru, 19 lipanj 2000., Calcutta, Indija.
- Amnesty International (2000) Godišnji izvještaj o Indiji, Medunarodni sekretarijat, London, Engleska.
- Amnesty International (1999) Godišnji izvještaj o Indiji, Medunarodni sekretarijat, London, Engleska.
- Amnesty International (1998) Godišnji izvještaj o Indiji, Medunarodni sekretarijat, London, Engleska.
- Amnesty International (1997a) Godišnji izvještaj o Indiji, Medunarodni sekretarijat, London, Engleska.
- Amnesty International (1997b) Potpisivanje Konvencije UN protiv torture, listopad 1997., Medunarodni sekretarijat, London, Engleska.
- Amnesty International (1997c) Pismo Komisiji za ljudska prava vezano uz implementaciju članaka međunarodnog sporazuma o građanskim i političkim pravima, srpanj 1997, Medunarodni sekretarijat, London, Engleska.
- Amnesty International (1996) Amnesty International i Indija, ožujak 1996, Medunarodni sekretarijat, London, Engleska.
- Amnesty International (1994a) Indija: Izvješća o silovanjima u 1993, rujan 1994., Medunarodni sekretarijat, London, Engleska.

- Amnesty International (1994b) Indija: Smrt u pritvoru u Kerali, ožujak 1994., Medunarodni sekretarijat, London, Engleska.
- Amnesty International (1994c) Indija: Smrti u pritvoru u 1993, veljača 1994., Medunarodni sekretarijat, London, Engleska.
- Dhagamwar, V. (1993) Zakon, moć i pravda: Zaštita osobnih prava u Indijskom kaznenom zakonu. Sage Publications, New Delhi, Indija.
- Dutta, N.K. (1990) Nastanak i razvoj krivičnog prava u Indiji. South Asia Books, New Delhi, Indija.
- Franklin, Charles (1970) Treći stupanj: Istraživanje o policijskim metodama ispitivanja. Robert Hale Publications, London, Engleska.
- Kapoor, H.L. (2000) Zločin u pritvoru, u «The Statesman», str. 6, 24. travanj 2000., Calcutta, Indija.
- Krishnamurthy, S. (1996) Ljudska prava i indijska policija. R.R. Publishers, Bangalore, Indija.
- Misra, Sailendra (1986) Policijska brutalnost. Vikas Publications, New Delhi, Indija.
- Raghavan, R.K. (1999) Policija u demokraciji. Manohar Publishers, New Delhi, Indija.
- Roy, Sudipto (1997) Narušavanja prava optuženih i osuđenih u Indiji, u Kriminologiji i socijalnoj integraciji, vol. 5, br. 1-2, str. 83-86, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska.
- Sorabjee, Soli J. (1999) Uloga sudaca: promocija ustavne vlade, u «The Statesman», str. 6, 24. rujanj 1999., Calcutta, Indija.
- Subramanian, S. (1997) Ljudska prava: međunarodni izazov. Manas Publications, New Delhi, Indija.
- Times of India (2000) Misteriozni veo oko smrti okrivljenika, 8. siječanj 2000., Mumbai, Indija.
- Times of India (1999) NHRC viče «Faul» dok policajci udaraju ispod pojasa, 18. prosinac 1999., Mumbai, Indija.
- Times of India (1999) Zlostavljan od strane policije: MR pokreće NHRC radi pravde, 11. prosinac 1999., Mumbai, Indija.
- Times of India (1999) NHRC uputio Vladu Punjaba da plati odštetu u slučaju policijske torture, 5. prosinac 1999., Mumbai, Indija.
- The Economic Times (1997) NHRC kreće u posjet zatvorenicima radi provjere nasilja u pritvorima, 12. kolovoz, 1997., Mumbai, Indija.
- The Hindustan Times (2000) Smrt u pritvoru: Jehangir-puri u stanju napetosti, 27. travanj 2000., New Delhi, Indija.
- The Hindu (1995) Nasilje u pritvoru i ljudska prava, 11. kolovoz 1995., Chennai, Indija.
- The Statesman (1999) Organizacija za zaštitu prava napada policiju zbog «ekscesa», 11. prosinac 1999., Calcutta, Indija.
- The Statesman (1999) Khaki uniforme u crnoj knjizi organizacije za zaštitu prava, 7. srpanj 1999., Calcutta, Indija.
- Torture Comission (1885) Izvještaj komisije za torturu: Parlamentarni radovi 420, Nacionalna arhiva, New Delhi, Indija.
- Vadackumchery, J. (1997) Policija, sud i nepravda. APH Publishing Corporation, New Delhi, Indija.
- Venugopal Rao, S. (1991) Krivično pravo: problemi i perspektive u Indiji. Advent Books Division, New York.